

שפסק ר"ח שבכל מקום שכופין את הבעל לגרש אין לאשה תוספת כתובה. אך דחו סברא זו, שהרי ר"ח דיבר רק במקום שאין ביד הבעל להיפטר מהגורם המביא לגירושין, אך במקום שבידי הבעל להסיר הגורם, כגון שגם הוא מורד באשתו, ודאי שחייב בכתובה ותוספת.

בנסיבות דנן, לא נמצאה הוכחה לכך שהסכסוך והפירוד נגרמו בגינה של האשה או שהבעל לא היה יכול למנוע את הגירושין לו היה רוצה בכך.

האם יש לראות בפתיחת תביעת הגירושין של האשה (התביעה השנייה) עילה לשלילת כתובתה

באשר לטענה שהאשה היא זו שיזמה את הגירושין ותבעה אותם, ראה האמור לעיל, שם נדחתה טענה זו מחמת המציאות, וכפי המתואר באריכות בפסק דין לגירושין המתואר לעיל. כאמור שם, נראה כי האשה הסכימה לתביעת הגירושין של הבעל (התביעה הראשונה לגירושין), אף שיתכן ויזמה פעולות לשלום בית, כטענתה בבית הדין, אך ודאי שלא היא זו שיזמה את הגירושין. וראה מה שכתבו בענין זה גם בתיק 063445456-21-1 (בהרכב כב' הרבנים הגאונים הרב דייכובסקי, הרב נדב והרב גולדברג), שקבעו כי אין בהסכמת האישה לקבל גט טעם להפסד כתובה או תוספת.

כן ראו האמור אף בפסק דין בית הדין טבריה (תיק 032372187-21-1), שם כתבו שלא ניתן להפסיד כתובה אלא לאשה המתחילה את המרידה, ולא באשה שרק מגיבה באמירה בעלמא להתנהלות הבעל, וכתבו: "בלשון אחרת יש להגדיר, כל עוד הבעל יוזם את הפירוד ומביא לפירוק הנישואין ולגירושין, יש לחייבו בתשלום הכתובה ותוספת הכתובה, ופירוק הנישואין מתייחס אליו, גם אם בסופו של דבר האשה החליטה לבקש להתגרש, לאחר שנוכחה לראות שבעלה אינו מוכן לשוב אליה". כן הביאו שם תשובות מכמה פוסקים להוכחת קביעתם זו, והוסיפו שם: "במקרה דנן, לא רק שהבעל יזם את הגירושין, הוא גם לא עשה שום צעד משמעותי כדי להוכיח את כנות רצונו בשלום בית". כך שאין משמעות בנסיבות דנן לכך שהאשה פתחה תיק גירושין שני, וכמתואר לעיל, שהרי אז היה ברור לשני הצדדים כי בכוונת שניהם להתגרש, ואף לא עלתה טענת שלום בית ע"י הבעל, כאמור לעיל.

כן ראה האמור בפסק דין בית הדין הרבני אשקלון (תיק 59647/9), מתוך נימוקי הדיין הג"ר ישי בוכריס שליט"א, שכתב: "הנימוק האחרון בו נעסוק ראוי לאריכות

דברים. הטענה בקיצור היא, שכיוון שהאשה אינה חפצה בקשר עם בעלה ואינה מוכנה לקבלו גם אם ישוב בתשובה שלמה, כפי שמוכח מתשובתה לשאלת ביה"ד, וכפי שכתב זאת ב"כ הבעל בסיכומיו, בכך נשמטה זכות האשה לכתובתה או לכל הפחות לתוספת כתובה. אי-רצון האשה לחיות עם בעלה כנימוק להפסד כתובה מבואר בכמה מקומות, כדלקמן. הרמב"ם (הל' אישות כד, ג) בענין אדם שנשא אשה האסורה לו מן התורה או מדרבנן כתב כך: 'העיקר, שהוא תקנת חכמים כדי שלא תהא קלה בעיניו להוציאה, הואיל ולא הכיר בה, כל זמן שתרצה ותעמוד לפניו, הרי עמדה בתנאי שלה, והרי הקנתה לו הנאתה, והרי היא עומדת, אבל התורה אסרתה אותה עליו וכו', שאין מעשיה הם הגורמים לה להאָסר. מבואר בדבריו שחיוב הכתובה הוא כל זמן שהאשה רוצה בקשר הנישואין.

גם הכסף משנה במקום כותב: 'אבל אם היא רוצה לצאת, אין לה תוספת, דאדעתא למיפק לא אקני לה'. כך כתב גם בספר צמח צדק (אהע"ז סי' קל"ז) 'שלא הקנה לה התוספת אלא על דעת שתהא עמו ותהיה אשתו'. כעין זה כתב הר"ן על הרי"ף (כתובות סוף פרק אלמנה ניוזנית): 'ומיהו כי אמרינן דיש להן תוספת, דווקא כשמוציאה הוא, אבל אם היא רוצה לצאת, אין לה תוספת, דכי אקני לה אדעתא למיקם קמיה. וכן הדין בשהתה עמו עשר שנים ולא ילדה, ורוצה לצאת וכו' דאין לה תוספת, כיוון שהיא רוצה לצאת ממנו'.

מכל המקורות הללו מוכח שאם האשה חפצה להיפרד מבעלה, והיא בדבריה ובמעשיה גורמת לגירושין, אין היא זכאית לכתובה או לכל הפחות לתוספת כתובה.

ובנידון דידן, כאמור לעיל, האשה אינה חפצה בבעלה, ואפילו אם יחזור בו מכל קשר עם האשה הזרה, היא אינה מעוניינת בחידוש החיים המשותפים עמו. יוצא אפוא שאין היא זכאית לכל הפחות לתוספת כתובתה. אולם המעיין היטב בדברים ייווכח שאין זה הדיון במקרה דנן וכו'.

וזה לשון הטור (אבן העזר סי' קיח): 'מי שהיא תובעת לבעלה לגרשה ויצאו הגירושין ממנה, אין לה מן הדין לגבות זולתי מה שהיא טוענת ותברר מסכום נדונייתה. ולא נחוש למה שימצא כתוב ממנה בכתובה וכו', ובעניין כזה אמרו חכמינו ז"ל כי כתב לה אדעתא למיקם קמיה, אדעתא למיפק ולמיסב לא כתב לה וכו'. מבואר בדבריו שרק כאשר האשה 'תבעה את הגירושין' וגם 'יצאו הגירושין ממנה' כי אז היא מפסידה את כתובתה, עיקר ותוספת. אולם אם תבעה את הגירושין אך לא יצאו הגירושין ממנה אזי לא הפסידה את כתובתה וכו'.

גם בעניין זה האריך בספר עטרת דבורה (סי' לו). והוכיח שם מדברי הגמרא (יבמות סג:) ומדברי הרא"ש (מכות דף פא סי' א, כתובות פרק ח סי' ט) שגם אם האשה הקניטה את בעלה ומתוך כך גירשה, לא הפסידה את כתובתה ואת תוספת הכתובה. סוף דבר, אין מקום לטענת הבעל שהאשה הפסידה את כתובתה והיא בחזקתה לכתובה ותוספת.

עד כאן מתוך פסק הדין שם.

הרי שגם שם נקבע כעיקרון האמור לעיל: "שרק כאשר האשה תבעה את הגירושין וגם יצאו הגירושין ממנה, כי אז היא מפסידה את כתובתה - עיקר ותוספת. אולם אם תבעה את הגירושין אך לא יצאו הגירושין ממנה, אזי לא הפסידה את כתובתה".

ובנידון דנן, שהגירושין לא יצאו מהאשה אלא מהבעל, והוא זה שתבע לראשונה את הגירושין, אין עילה להפסיד את כתובתה של האשה וכמבואר לעיל.

טענת אי פסיקת כתובה במקום ספק

אף באשר לטענת הבעל בסיכומיו, כי אם הדבר מסופק אין לחייבו כתובה, נציין מתוך האמור בפסק הדין שם (ב"ד תל אביב), שם כתבו באשר לנסיבות של ספק: "כך שלמעשה שני הצדדים פתחו תיק גירושין, שניהם מאשימים זה את זה בקשר אסור, ושניהם לא רוצים זה בזה. במקרה כזה שבו בית הדין מסופק בשאלה מי הוא הגורם לגירושין, שאלה שהשלכותיה הישירות הינה על חיוב הכתובה של הבעל, נזקק בית הדין להלכה בשולחן ערוך חושן משפט סימן י"ב סעיף ה: 'יש כוח לדיין לעשות דין כעין פשרה, במקום שאין הדבר יכול להתברר'".

עד כאן מתוך פסק הדין שם.

ומעט נפרט. ההנחה לפשרה נסמכת אף על דברי הרא"ש שנפסקו בשולחן ערוך חושן סימן יב סעיף ה: "יש כח לדיין לעשות דין כעין הפשרה במקום שאין הדבר יכול להתברר, ואינו רשאי להוציא הדין חלוק מתחת ידו בלי גמר". ועי"ש בסמ"ע ס"ק יב שכתב: "והרא"ש סיים שם בתשובה כלל סז סי' ו וכתב וז"ל 'ונתנו חכמים רשות לדיין לפסוק לפי ראות עיניו במקום שאין הדבר יכול להתברר בראיות ופעמים כמו שיראה הדיין בלא טעם ובלא אומדן הדעת והיינו שודא דדייני ופעמים ע"פ פשרה' עכ"ל, והביאו הדרכי משה, ורצה לומר שכל אלו הדברים יכול לעשות הדיין בעל כרחם דבעלי דינים".